

'Nove štetočine ukrasnih i voćnih kultura prijete Europi'

Автор(и): Боряна Катинова, Централна лаборатория по карантин на растенията

Дата: 10.10.2021 Брой: 10/2021

Euplatypus parallelus (Fabricius) i *Pochazia shantungensis* Chou & Lu 1977 štetnici su od posebnog značaja zbog svog širokog spektra domaćina, koji uključuje ekonomski važne voćne i ukrasne kulture široko rasprostranjene u Europi. Zbog visokog rizika od njihovog unošenja i širenja putem međunarodne trgovine, uvršteni su na Upozornu listu novih štetnika (Alert List) Europske i mediteranske organizacije za zaštitu bilja (EPPO).

***Euplatypus parallelus* (Fabricius) (Coleoptera: Curculionidae: Platypodinae)**

Ovaj štetnik je ambrozijska kornjaša za koju se izvještava da uzrokuje visoku smrtnost raznih ukrasnih drveća. Vrsta je povezana s gljivičnim patogenima iz roda *Fusarium*. U Europi *E. parallelus* je nekoliko puta otkriven na drvenom ambalažnom materijalu iz Indije, drvu vrste *Entandrophragma cylindricum* (sapele mahagonij) iz Konga i trupaca vrste *Tetraberlina bifoliata* iz Kameruna. Kornjaši su uhvaćeni u zamke postavljene u luci La Rochelle (Francuska).

Rasprostranjenost

E. parallelus potječe iz Srednje i Južne Amerike te se proširio na Afriku, Aziju i Oceaniju, vjerojatno trgovinom drvom. U Aziji je prvi put zabilježen 1970-ih na Šri Lanki, a od tada je zabilježen u većem dijelu kontinenta, posljednji put u Indiji (2012.) i Kini (prvi put na otoku Hainan 2016. i u Yunnanu 2019.).

Široko je rasprostranjen u:

Sjevernoj Americi – Meksiko, SAD (Kalifornija, Florida, Havaji, Teksas), Srednjoj i Južnoj Americi, Karibima i Oceaniji (Australija, Papua Nova Gvineja).

Africi – Angola, Kamerun, Čad, Kongo, Obala Bjelokosti, Ekvatorijalna Gvineja, Gabon, Gana, Gvineja, Kenija, Madagaskar, Nigerija, São Tomé i Príncipe, Senegal, Sejšeli, Sierra Leone, Južna Afrika, Tanzanija, Togo, Uganda, Zair.

Aziji – Bangladeš, Brunej Darussalam, Kambodža, Kina, Indija, Indonezija, Laos, Malezija, Filipini, Saudijska Arabija, Singapur, Šri Lanka, Tajvan, Tajland.

U Europi još nije otkriven.

Domaćini

Vrsta je polifagna, bez preferencije za određene biljne porodice. Napada 82 vrste iz 25 porodica:

Anacardiaceae, Apocynaceae, Arecaceae, Bignoniaceae, Bombacaceae, Burseraceae, Caesalpinaceae, Euphorbiaceae, Leguminaceae, Meliaceae, Mimosaceae, Moraceae, Cecropia, Ficus, Nyctaginaceae, Oleaceae, Papilionaceae, Pinaceae, Polygonaceae, Sapindaceae, Taxodiaceae, Ulmaceae, Verbenaceae.

Uglavnom oštećuje veliki broj tropskih i suptropskih drvenastih biljaka, kao što su: *Acacia* spp. (akacija), *Ficus* spp. (smokve), *Anacardium occidentale* (indijski oraščić), *Areca catechu* (betel oraščić), *Cocos nucifera* (kokosova palma), *Eucalyptus* spp. (eukaliptus), *Hevea brasiliensis* (kaučukovac), *Khaya senegalensis* (afrički mahagonij), *Mangifera indica* (mango), *Persea americana* (avokado), *Tectona grandis* (teak), *Pinus oocarpa* i druge.

Šteta

Štetu uzrokuju odrasli kukci i ličinke, koje stvaraju hodnike duboko u drvu, te patogene gljive povezane sa štetnikom. Vanjski simptomi su ulazne rupe na deblu i granama, koje su obično začepljene bijelim formacijama nalik pluti. Često se opaža nakupljanje drvene prašine u podnožju debla zahvaćenih stabala, uvenuće, opadanje lišća i odumiranje cijelih stabala. Unutarnje stijenke hodnika tamne su boje zbog djelovanja simbiotskih gljivičnih patogena koje prenosi kukac (na primjer *Fusarium* spp.).

E. parallelus napada i oslabljene i umiruće (pod stresom raznih čimbenika) biljke i zdrava stabla.

Negativni učinak koji proizlazi iz razvoja štetnika povezan je s pogoršanjem komercijalne vrijednosti drva, smanjenjem proizvodnje ukrasnih i voćnih vrsta te, u slučajevima jakog napada, uginućem stabala.

Biologija

Postoje ograničene informacije o biologiji ovog kukca, ali su napravljena opažanja o životnom ciklusu *E. parallelus* na kaučukovcu u Brazilu. Utvrđeno je da mužjaci stvaraju odaje za parenje u kojima se pare s jednom ženkom. Ona izgriza bočne grane – hodnike – i u njima polaže jaja u malim skupinama. Ličinke se hrane i iskopavaju hodnike ispod kore i u drvu stabala, koji završavaju odajama za kukuljice. Kod ove vrste istovremeno se javlja nekoliko preklapajućih generacija. Otprilike 9 mjeseci svog životnog ciklusa provodi u domaćinu, u različitim stadijima svog razvoja.

Morfologija

Odrasli kornjaši dugački su 3,8–4,5 mm i žućkastosmeđe do smeđe su boje, s pokrovcima koji su straga suženi i jako izduženi, te s tamnije smeđim vrhovima.

Širenje

Nema detaljnih informacija o prirodnom širenju *E. parallelus*.

Najčešće se prenosi s drvom, drvenom ambalažom i biljkama domaćinima za sadnju iz zemalja u kojima je štetnik prisutan. Vrsta obično napada biljke promjera većeg od 10 cm.

***Pochazia shantungensis* Chou & Lu 1977 (Hemiptera: Ricaniidae)**

Ova vrsta klasificirana je kao invazivna, jer pogađa poljoprivredna gospodarstva i napada i ukrasno i voćno drveće. Zemlja porijekla je Kina; rasprostranjena je i u Republici Koreji. Otkrivena je prilikom uvoza biljaka domaćina u Tursku i Francusku.

Rasprostranjenost

Pochazia shantungensis prvi put je opisana u Kini 1977. godine. U Republici Koreju je unesena 2010. i od tada se brzo širi.

Prvi put je otkrivena 2018. u europskom dijelu Turske (naknadno je pronađena i na azijskoj strani područja Istanbula) i u južnoj Francuskoj.

Domaćini

P. shantungensis je izrazito polifagna vrsta, s podacima o napadima na više od 200 biljnih vrsta iz 81 porodice, među kojima predstavnici rodova: *Acer*, *Aster*, *Ailanthus*, *Albizia*, *Alnus*, *Amorpha*, *Angelica*, *Arachniodes*, *Aralia*, *Boehmeria*, *Bothriochloa*, *Broussonetia*, *Brucea*, *Camellia*, *Capsicum*, *Castanea*, *Chaenomeles*, *Chenopodium*, *Clematis*, *Cornus*, *Corydalis raddeana*, *Corylus heterophylla*, *Cucurbita*, *Diospyros*, *Echinochloa*, *Eleutherococcus*, *Euonymus*, *Ginkgo*, *Helianthus*, *Hibiscus*, *Humulus*, *Ilex*, *Impatiens*, *Juglans*, *Ligustrum*, *Lycium*, <